

Toespraak Hans Maertens nieuwjaarsreceptie VOKA 7-1-2019, Bozar Brussel

Geachte politici (een aantal onder jullie zijn vandaag verontschuldigd omwille van installatie van gemeenteraden),
Geachte hoogwaardigheidsbekleders,
Beste ondernemers,

Het zijn veranderende tijden.

Nu is het tijd voor actie.

De tijd voor actie is nu.

De verkiezingen straks in mei worden weer de moeder van alle verkiezingen: Vlaams, federaal en Europees. Er staat veel op het spel, heel veel. Wat staat er op het spel? Onze toekomst, onze welvaart en ons welzijn, en dit niet alleen van onze ondernemingen maar ook van onze medewerkers en van alle burgers.

De toekomst staat zwaar onder druk in deze veranderende tijden. Maar door deze veranderingen is de toekomst ook één grote uitdaging geworden! Ja, we hebben de voorbije jaren vooruitgang geboekt en er werd hervormd; ja, er was economische groei en er zijn tienduizenden jobs gecreëerd. Maar we kunnen vandaag de uitdagingen beter niet minimaliseren en zelfgenoegzaam zijn.

Veranderende tijden en dit op tal van domeinen.

1. De vergrijzing

De vergrijzing. Niemand onder ons ontsnapt er aan, hoewel dit voor sommigen verkaling, verwitting of verzilvering betekent. Vast staat dat nu de impact voelbaar zal worden; meer dan ooit. In de volgende legislatuur loop het aantal gepensioneerden op met meer dan 250.000 tot bijna drie miljoen. Zonder nieuwe ingrepen zorgt de vergrijzing tegen het einde van de legislatuur voor een stijging van de jaarlijkse overheidsuitgaven van 5,4 miljard euro.

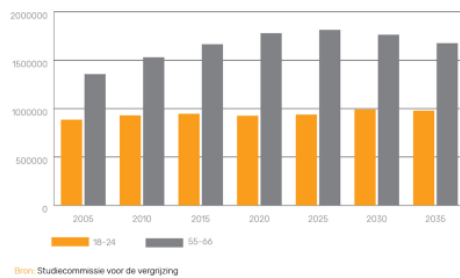
2. De arbeidsmarkt

De veranderende demografie zal een grote impact hebben op onze arbeidsmarkt. Wie denkt dat de huidige krapte op de arbeidsmarkt – waar nu elke onderneming mee te kampen heeft, van Kortrijk tot Lanaken, van Antwerpen tot Oudenaarde- conjunctureel is, moet even meekijken naar deze grafiek. De grijze balken geven de 55-66-jarigen aan; zij die in de komende jaren met pensioen gaan. De oranje balken geven het jong geweld aan. Er zijn er gewoon te weinig om de ouderen te

vervangen.

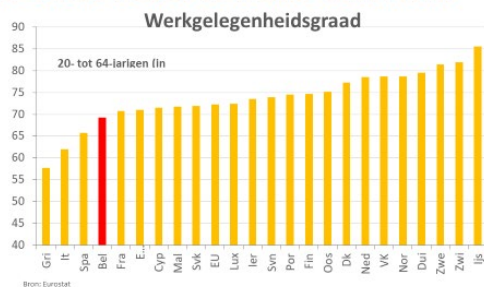
257.000 extra gepensioneerden leiden tot permanent krappe arbeidsmarkt

Hoe kunnen we dit oplossen? Heel eenvoudig: door meer mensen aan het werk te zetten en door langer te werken. Maar daar rijpt het schoentje. Qua werkzaamheidsgraad scoren we Europees achteraan met net boven 70 procent van de actieve bevolking die aan het werk is. Vlaanderen doet het beter met 73 procent maar niet goed genoeg, en Wallonië en Brussel hinken hopeloos achterop met 63 en 60 procent.

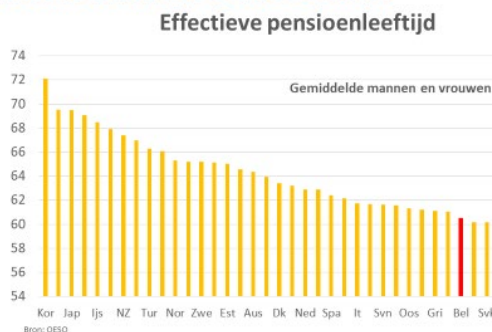
IN BELGIE WORDT TE WEINIG GEWERKT...

En ja, we zullen allemaal langer moeten werken. Met een effectieve gemiddelde pensioenleeftijd van 61 jaar hinken we ook hier achterop ten opzichte van alle andere vergelijkbare landen. Blijkbaar zijn er in die landen veel minder “zware beroepen” dan bij ons.

LANGER WERKEN ONMOGELIJK?

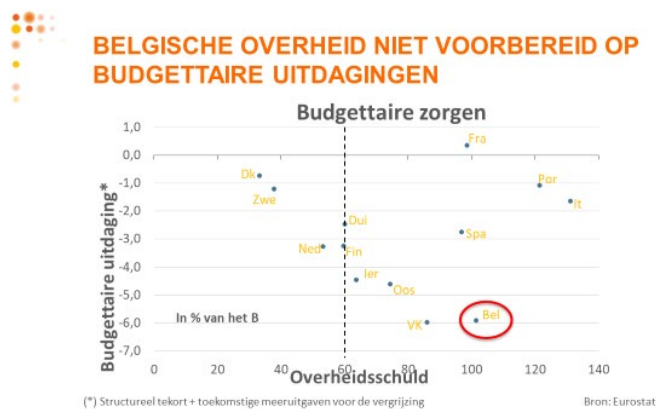
Het is met deze cijfers niet echt verwonderlijk dat de arbeidsmarkt oververhit geraakt. Onze

ondernemingen hebben jobs, jobs, jobs gecreëerd en vinden nu geen mensen, mensen, mensen meer.

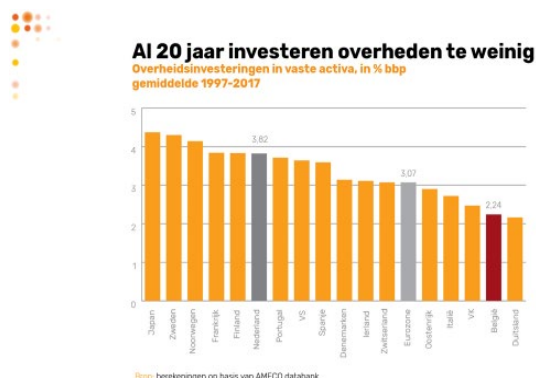
3. Onderinvesteringen

De vergrijzing heeft grote gevolgen op de arbeidsmarkt, maar ook op onze overheidsfinanciën en we zijn al geen kampioen in gezonde openbare financiën. We blijven een schuld hebben van meer dan 100 procent van het BBP; dat betekent dat we een heel jaar lang allemaal moeten werken om onze schuld af te betalen. En, ondanks alle goede voornemens, werken we jaar na jaar met overheidstekorten.

Terug naar de cijfers... in deze grafiek hebben we onze overheidsschuld afgezet tegenover ons structureel tekort met de toekomstige meeruitgaven voor de vergrijzing; dus wat ons te wachten staat. En we zitten rechts onderaan: hoge overheidsschuld met een grote budgettaire uitdaging.

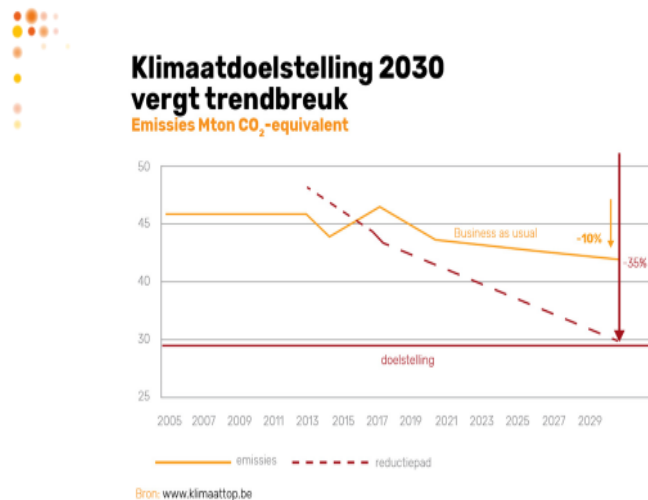
Tegen deze budgettaire achtergrond is het niet onlogisch, dus logisch, dat onze overheden steeds minder en minder investeren. Het geld wordt eerst uitgegeven aan de normale, primaire uitgaven en dan pas wordt geïnvesteerd. En dit is het resultaat. We besteedden de voorbije 20 jaar slechts 2,24 procent van het BBP aan overheidsinvesteringen; het gemiddelde in de Eurozone is 3,07 procent van het BBP.

4. Klimaatverandering

Vergrijzing, arbeidsmarkt, overheidsinvesteringen... grote uitdagingen... we weten het al langer en

het is al door velen, ook door Voka, herhaaldelijk gezegd. Maar de voorbije jaren zijn er nog twee grote uitdagingen op de proppen gekomen. De gevolgen van de klimaatverandering zijn de voorbije jaren duidelijk geworden met extremere weeromstandigheden; zelfs vandaag nog in Oostenrijk. In dat kader moet ons land volgens Europa de CO₂-uitstoot tegen 2030 met 35 procent verminderen en wil de EU tegen 2050 volledig klimaatneutraal worden. Met het huidig beleid zijn we op weg naar een reductie van 10 procent; te weinig! Iedereen, elke burger zal een tand moeten bijsteken om deze uitdaging aan te kunnen.

5. De digitalisering

Last but not least, en wellicht de grootste verandering, uitdaging, beweging, kering,... de woorden schieten mij te kort... is de digitalisering, de robotisering, de informatisering,... de wereld van de artificiële intelligentie, de internet of things, de slimme netwerken,... En dit heeft een gigantische invloed op onze manier van ondernemen, werken en leven... Elke sector, elk bedrijf heeft en zal er mee te maken hebben: banken, toerisme, logistiek, productie, diensten... kortom iedereen. De strijd wordt nu gestreden. En ons land staat in de DESI-index van de Europese Commissie op plaats 8. Niet slecht maar we verliezen plaatsen... we stonden de voorbije jaren op 5 en 6. We missen straks de play-offs en dat zou niet mogen... zoals dit ook voor Anderlecht geldt. We mogen deze uitdaging absoluut niet missen.

Beste aanwezigen,

Ondernemers dringen er vaak op aan vanuit Voka geen overbodige, pessimistische doembeelden te schetsen. En ik hoop dat ik dit ook niet gedaan heb. Want ondernemers zijn optimisten en gaan geen enkele uitdaging uit de weg; meer nog ze zoeken de uitdaging graag op. “Dromen, denken, durven, doen, en doorgaan”, zo stond om menig nieuwjaarswens te lezen.

En dat zullen we moeten doen op verschillende domeinen; domeinen waar de uitdagingen het meest impact op hebben. Onze aanpak zal bepalend zijn voor de toekomst en halve oplossingen, een beetje pappen en nat houden, zullen niet volstaan. Daarover zal onze voorzitter het straks hebben. We zien vijf domeinen waar *we beter kunnen en moeten*.

Ten eerste **de arbeidsmarkt**. Meer mensen aan het werk krijgen is de beste manier om de extra kosten door de vergrijzing op te vangen en de krapte op de arbeidsmarkt te verlichten. Niet alleen werkzoekenden maar vooral ook grote groep van niet-actieven die noch werken, noch werkloos zijn, moeten aan het werk geraken. *We kunnen beter*.

Het tweede domein is dit van **de mobiliteit**. We staan letterlijk stil in Vlaanderen, in Antwerpen en Brussel. Onze logistieke troeven worden steeds meer teniet gedaan door onderinvesteringen in mobiliteit. Onze overheden spenderen per jaar miljarden aan openbaar vervoer maar dit brengt bijna niets op qua filereductie en modal shift. *We kunnen beter*.

We kunnen beter ook in onze aanpak van het **klimaat en energie**. Bedrijven leveren vandaag al ruimschoots hun bijdrage om de klimaatdoelstellingen te realiseren. En we kunnen door innovatie en extra-investeringen nog verdere stappen zetten. Maar er mag niet alleen naar de bedrijven gekeken worden. Ook de burgers, de landbouw, iedereen... zal veel meer dan vandaag een belangrijke bijdrage moeten leveren. Idem voor de energietransitie: om ons energiesysteem leveringszeker, duurzaam en betaalbaar te houden, zal iedereen zich mee moeten engageren in energiebesparing, -productie en financiering. *We kunnen beter*.

De digitalisering zal veel vergen van **ons onderwijs**: niet alleen aan de jongeren die het onderwijs vormt, maar ook hoe wordt onderwezen. We beroemen ons graag dat ons onderwijs in Vlaanderen wereldtop is. Dat is echter niet meer zo; we tuimelen omlaag in de PISA-scores voor ons secundair onderwijs en in het hoger onderwijs halen steeds minder studenten hun diploma binnen de voorziene studie jaren. We moeten af van de ‘zesjescultuur’ en weer durven streven naar excellentie en innovatie want het enige kapitaal dat we hebben, zijn onze mensen en grijze cellen. *We kunnen beter*.

Last but not least, de vergrijzing zal de hele sector van **zorg en welzijn** op zijn kop zetten. Ondanks de toenemende middelen is onze gezondheidszorg niet (meer) wereldtop; we staan inzake kwaliteit van de zorg slechts op de 11de plaats van West-Europa. 20% van de zorguitgaven wordt verspild en ook op ziektepreventie en digitalisering, schieten we tekort. Ons welzijnssysteem is onvoldoende resultaatgedreven en ondernemersgedreven, met wachtlijsten tot gevolg. En dit ondanks de toenemende middelen die we jaarlijks in onze zorgsysteem pompen. *We kunnen beter*.

We kunnen beter, zeker in deze vijf domeinen want de uitdagingen zijn groot. Er zullen ingrijpende keuzes nodig zijn om economie en samenleving te transformeren. Keuzes die moed en durf zullen vergen. We zullen in de komende legislatuur de cultuur van pappen en nathouden, die ervoor heeft

gezorgd dat het nooit heel goed gaat maar ook nooit heel slecht niet langer kunnen volhouden. We moeten af van de “ça va-cultuur”.

Nederland, bijvoorbeeld, kent die cultuur niet. Integendeel, ze hebben het eerder moeilijk om bescheiden te blijven. Maar met recht en reden. Even een paar cijfers uit Nederland:

- economische groei in 2018: 2.8 procent; wij: 1,5 procent
- begrotingssaldo in 2018: +1,1 procent overschot of 8,4 miljard; wij: min 1 procent of tekort van 4.5 miljard
- staatsschuld: 53,2 procent van het BBP; wij: 101,4 procent
- werkloosheidsgraad in 2018: 3,7 procent; wij: 6,2 procent
- overheidsinvesteringen de voorbije 20 jaar: 3,82 procent van het BBP; wij 2.2 procent
- werkzaamheidsgraad: 79,6 procent van de beroepsbevolking; wij: 70,1 procent

Kijk, we kloppen Nederland in het voetbal omdat ze niet mochten deelnemen aan het WK in Rusland, we doen het beter in het hockey bij de mannen, het basket bij de dames, we hebben betere kampioenen in turnen en marathonlopen enz. Ja, voor het ogenblik hebben zij een betere veldrijder.

Maar waarom kunnen we de Nederlanders ook economisch niet kloppen? Waarom hebben wij het lef niet om ook sociaal-economisch beter te doen dan Nederland en onze buurlanden? Onze internationale competitiviteit zal ons geen windeieren leggen en zorgen voor meer welzijn en welvaart. We moeten meer ambitie tonen om het beter te doen dan de anderen, in de digitalisering, in het onderwijs, in mobiliteit, in energie...

Ambitie vertoont het memorandum van Voka “Durf Kiezen, Durf Ondernemen” met antwoorden hoe we de uitdagingen SAMEN kunnen aanpakken. SAMEN... het memorandum is SAMEN tot stand gekomen door velen: de medewerkers van het kenniscentrum en bij uitbreiding heel Voka, onze Raden van Bestuur en de lokale Voka-Kamers van Koophandel, de vele werkgroepen met experts, de sectoren binnen het Vlaams Werkgeversplatform, enz. Dank aan iedereen om dit SAMEN te realiseren.

Maar hier eindigt het niet. Het begint hier pas. De beleidsmakers kunnen rekenen op Voka en de Vlaamse ondernemers, die verder zullen ondernemen. We willen SAMEN gaan voor een beter Vlaanderen door te durven kiezen en te durven ondernemen. Als we het ondernemen overal kunnen introduceren, ook in de overheid, het onderwijs, de zorg, de mobiliteit enz. kunnen we de uitdagingen zeker de baas. Daarom reiken we ook de hand naar de overheidsbedrijven, de administraties, de andere middenveldorganisaties, de vakbonden, de milieubewegingen, de academici, de zorgspelers enz. Het is niet toevallig dat Voka straks in debat gaat met een academicus/professor en een vertegenwoordiger van Bond Beter Leefmilieu. We willen de uitdagingen immers SAMEN aanpakken.

Hier eindigt het niet. Het begint hier pas. Bij het buitengaan ontvangt iedereen een gedrukt exemplaar van ons memorandum en de website www.durfkiezen.be staat live. We kijken uit naar de reacties op onze analyse en voorstellen. In de komende weken volgen nog memoranda voor de Europese en de Brusselse verkiezingen. De komende maanden organiseren we nog tal van events om onze antwoorden op de uitdagingen te verduidelijken en dit over de toekomst van Europa, de arbeidsmarkt en onderwijs, duurzaamheid en een efficiënte overheid. U hoort er meer van via onze communicatiekanalen.

Voka is alvast klaar om de toekomst aan te pakken. Durf kiezen, durf ondernemen!